

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre — 16 kor.
 Negyedévre — 4 „
 Helyben bárhöz hordva:
 Egész évre — 20 kor.
 Negyedévre — 5 „
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre — 24 kor.
 Negyedévre — 6 „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hét és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 2.

A szerkesztőség kóriratok visszatérítésére
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, okt. 23.

Az ipar és kereskedelem bajai.

A választások zajában a gönczi levél és a váradi emlékeztető beszámoló kapcsán ismételt volt alkalmunk foglalkozni az agrár kérdéssel, a mezőgazdasági bajokkal és az ezek gyógyítására irányuló agrár programmal.

A váradi ipar- és kereskedelmi kamarának mai alakulógyűlésén az új elnöknek elhangzott érdekes és tartalmas programbeszéde alkalmat nyújt foglalkozni az ipar és kereskedelem bajaival.

Az említett programbeszédnek különös érdekességet kölcsönöz az új elnök személye. Nemcsak azért, mert kétségtelenül egyike ő a váradi kereskedelmi körök vezéreinek, hanem mert igen közeli viszonyban állván a kereskedelemügyi államtitkárral (a kinek tudvalevőleg Huzella sógora) feltehető, hogy informálva van az ő terveiről.

De egyébként is igen tartalmas az a programbeszéd, sok reflexióra nyújt alkalmat.

Mindenekelőtt feltűnő benne és minden dicsőre méltó, hogy nem követi a budapesti és miskolci példákat és nem tartja kötelességének oktan kirohanást intézni az agráriusok ellen. Nem is lenne helyén az ilyesféle. Az agráriusoknak is meg van a maguk tere, hasonlóképpen az iparosoknak és kereskedőknek is; dolgozzék mindegyik a maga körében a közjó előmozdításán. Nincs semmi szükség rá, hogy ok nélkül ellentétbe állítsuk a különböző osztályokat.

Másik szintén feltűnő dolog, hogy a kamara új elnöke avval az eddig hallatlan váddal fordul a 33 éves liberális kormányzat ellen, hogy az elhanyagolta a kereskedelem és ipar érdekeit. Ha csak az ipar elhanyagolására vonatkoztatta volna Huzella ezt a vádat és panaszt — értenők és a maga egészében méltányolnánk a panaszt; de a kereskedelmi érdekek elhanyagolása miatt jogos panasz nem érheti a magát szerencsésen lejárt liberális rendszert. Sőt éppen azzal járta le magát ez a rendszer, hogy feltűnően dédelgette a kereskedelmi érdekeket és az ország szegénységéhez képest túlságosan gazdagon honorálta adófilléreinkből a „közgazdasági tevékenységet.”

Nem az volt a baj, hogy nem méltányolta eléggé a liberális rendszer a kereskedelmet, hanem az, hogy titkos refakciáival, tariffa-kedvezményeivel, gyenge uzsora törvényével és rossz csődtörvényével — a nem szolid, a nem tisztességes kereskedelmet virágoztatta fel és szabadította fejletlen iparunk nyakára.

Teljesen méltányoljuk azért az új elnök székfoglaló beszédének azt a részét, a

melyben a tisztességtelen kereskedelemnek — sajnos — nagyon is gyakori üzemével foglalkozik, a melyek meggátolják a honi ipar és a szolid, tisztességes kereskedelem fejlődését. Jól tette, hogy rámutatott a csődtörvény szükséges revíziójára. Kár, hogy nem terjeszkedett ki e helyen a hamisítványok üldözésére is.

Hasonlóképpen csak helyeselni tudjuk, hogy rámutatott Huzella az ipari és kereskedelmi centralizálásnak káros voltára és a vidék elhanyagolására. Házi ipart a vidéknek, de a Hegedüs miniszter által ígért gyári iparból is ki kell adni a maga részét a vidéknek.

Szolid kereskedelem és a vidék megerősítése, — ez az új elnök programja; ennek keretében elég tennivaló vár a kamarára, vezesse sikerre annak működését az új elnök, kinek székfoglaló beszéde érdemes széles körök figyelmére s azért azt lapunk más helyén egész terjedelmében közöljük.

Renegátok.

A török világban a renegátokból kerültek ki a legkegyetlenebb basák, cseppent közülök főmufti, főuléma, sőt nagyvezír is. Szóval akkoriban nem megvetendő mellékfoglalkozásra tehetett szert, ha valaki török módra kikeresztelkedett.

Igy volt ez hajdanában, a régi jó időkben. Így volt a közelmúltban is, néhai való jó Bánffy Dezső báró főmuftisága alatt. Azért volt az ő idejében annyi renegát is; a kik, csak hogy megmentse a főmufti által zsákmányul kiszemelt mandátumjaikat, beálltak a liberális Bánffy-gárdába s ordítottak a farkasokkal. Még pedig átszegődtek nemcsak a nemzeti pártból, hanem a 48-as táborból is.

A basák korszaka lebonyolult, a renegátok napja is leáldozott s feljött rájuk a boszszuló nemezis.

A volt nemzeti pártból átvedlett renegátok egytől-egyig kibuktak. Elbuktak a következők: Rudnyánszky Béla, Márkus József, Kulman János, Szentiványi Kálmán, ifj. Abrányi Kornél. Ot renegát, mind az öt elesett. Epp úgy elesett a szintén öt függetlenségi elcseszlőből három: Majthényi István, Springer Ferenc és Szűcs Jenő. Ellenben átszökött a veszedelmek közt Molnár József és Györffy Gyula; két árvízi hajós, kik mint kivételek annál jobban erősítik a szabályt: a ki renegát, az csak a basák uralma alatt boldogulhat.

Szavazatok statisztikája.

Most, hogy a választások országszerte befejeződtek, a szavazatok arányáról érdekes képet nyújt az alábbi kis statisztika. Az egész országban a legtöbb választó a fehértemplomi választókerületben szavazott le, összesen 4733. Ebből a megválasztott képviselő Szivák Imre 2375 szavazatot kapott, ellenfele Péchy Miklós 2360 szavazatot. Az egész országban a legtöbb

ben dr. Morzsányi Károly, a főváros VII-ik kerületében megválasztott képviselőre szavaztak. Összesen 3569 választó tisztelte meg bizalmával. A legkevesebb szavazat jutott a szavazással megválasztott képviselők közül Révai Mór, a széki kerületben megválasztott képviselőre, a ki mindössze 104 szavazattal lett megválasztva, ellenfele Maléter Zoltán 84 szavazatával szemben. A kerületben összesen 200 szavazó van, akik közül 188 szavazott.

A székelyhidi választás.

— Saját tudósítónktól. —

Székelyhid, okt. 23.

Ma dőlt el a székelyhidi kerület sorsa. Az első választás alkalmával tudvalevőleg a három jelölt, Szunyogh Zsigmond agrárius kormánypárti, Molnár Ákos és Fáy András függetlenségek közül egyik sem nyert abszolút többséget s így mátpótválasztás lett Molnár Ákos és Szunyogh Zsigmond között.

Szunyogh Zsigmond a választások előtt már érezte, hogy ügye rosszul áll s köpönyeg-fordítással próbált segíteni a bajon: bejelentette Kossuth Ferencnek, hogy támogatása fejében hajlandó a Kossuth-pártba lépni. Kossuth Ferenc az ajánlatot természetesen nem fogadta el s így Szunyogh bukása előrelátható volt.

A választást Keszthelyi Zoltán megyei tb. főjegyző nyitotta meg mint elnök s rögtön a szavazás megkezdésekor özönnel jelentkeztek a Molnár-párti szavazók, míg Szunyogh kortesei fölötté ritka sorokban szállították embereiket.

D. e. 11 órakor a szavazatok aránya következőleg állott:

Szunyogh Zsigmond: 180

Molnár Ákos: 478

Molnár Ákosnak ekkor tehát 298 többsége volt, mely a további szavazáskor rohamosan emelkedett. Három órakor Molnár Ákos 522 fő többséggel szerepelt.

Ekkor Szunyogh Zsigmond belátta, hogy a további próbálkozás már hiábavaló, s visszalépett a jelöltségtől.

Keszthelyi Zoltán elnök erre Molnár Ákost egyhangulag megválasztott képviselőnek jelentette ki, mit az egész kerületben nagy lelkesedéssel fogadtak.

*

Kapcsolatosan megemlítjük, hogy a függetlenségi pártnak komoly szándéka egy a margittai, mint a magyar-csékei választást megsemmisíttetni. Utóbbinak elbukott 48-as jelöltje, Kovács Dénes dr. már lépéseket is tett az alispáni hivatalnál a választási jegyzőkönyv hiteles másolatának beszerzésére. Új választás esetén mind a két kerületben biztosra veszik a függetlenségi jelöltek győzelmét.

A kamarai elnök programbeszéde.

Huzella Gyula, a nagyváradai ipar- és kereskedelmi kamara új elnöke, tegnap a kamara közgyűlésén a következő székfoglaló és programbeszédet tartotta:

Mélyen tisztelt teljes ülés!

Amidőn Önök nagybecsű bizalma folytár elfoglalom az elnöki széket, hogy kötelességemhez képest a teljes ülés tárgyalását vezessem, — kikérem párperczre szíves türelmüket, hogy elmondhassam Önöknek igen tisztelt Uraim felfogásom és nézetem rövid foglatát azon kötelességekkel szemben; miknek megvalósítására, mint kamarai elnök legjobb erőmmel igyekezni fogok.

Kötelességemnek tekintem, hogy Önök előtt feltárjam felfogásomat a kamara hivatásáról és rámutassak azon tennivalókra, amiket a kamara keretében érvényre juttatni ez idő szerint legfontosabbnak gondolok. Már eleve is azt akarom, hogy Önök tisztelt Uraim felülbírálhassák programomat, mely teljesen és tisztán a közczél felvirágoztatására irányul; és lényegében nem is tér el attól a szellemtől, amely 10 év óta olyan függetlenül és szabadelvűen vezette ezen kamara ügyeit. Szükségesnek tartom Önökkel igen tisztelt Uraim megismertetni álláspontomat, amelyről mérlegelem az okokat, amik az ipari, kereskedelmi e ezekből eredő közgazdasági fejlődésre hasznos avagy káros hatással vannak. Múltotassanak megfigyeléseimet elbírálni, ha igazak, kérem Önöket, hogy nézetükkel ahhoz társuljanak, — ha tévesek, tapasztalataikkal szíveskedjenek engem és a kamarát felvilágosítva támogatni.

(A kamarák hivatása.)

A kereskedelmi és iparkamarák nagy fontossága ismeretes Önök előtt igen tisztelt Uraim. S ha mégis kitérek rá, azért történik, mert a kamarai intézmény nálunk Magyarországon *még sokkal fontosabb*, mint más, fejlettebb országokban. Mert amíg más országokban a kamarai intézményt a már kifejtett és megismosodott ipar és kereskedelem hozta létre, — nálunk, — sajnos, a kamaráknak kellene *lábba állítani a tengődő ipart és beteges kereskedelmet*. Más országokban tehát a kamarák a fejlett ipar és kereskedelem szolgálatban állanak, — nálunk a gyámolító fontos szerepe jutott azoknak. Más fejlettebb országokban az ipar és kereskedelem fejlődése a testvérek fejlődése volt; iker testvérek — vagyis szíami ikrek voltak, mert egyik a másik nélkül nem fejlődhetett. . . . Nálunk mindig mostoha testvér volt az ipar és kereskedelem; külön-külön létezett mindegyik. Hiszen a kamara testületében is észlelhető azon érdek-szét-különülés, ami az iparos és kereskedő osztály között van; és még nagyobb azon antagonizmus, ami fennáll nálunk Magyarországon az ipar és kereskedelem között.

Az üzlettel bíró kereskedelem teljesen függetlenítette magát a hazai ipartól és mondhatni, hogy teljesen a külföldi ipar szolgálatában áll. Ha végig nézzük Ausztria és a külföldi üzleteit, azt tapasztaljuk, hogy azon üzletek első sorban a honi gyártmányok árucikkeiből állanak és csak mellékesen egészítik ki rak-táraikat idegen ipari cikkekkel.

Nézzük végig ami fővárosunk és a vidéki városok üzleteit, — csupa *idegen ipar* cikkek azok, amik áruba bocsájtának és alig akad egy-két jelentéktelen cikk, melyek mint honi ipar jönnek forgalomba.

Nincsen meg tehát nálunk azon kapocs, ami az iparost a kereskedőhöz fűzi, és amely kötélek a kölcsönös fejlődés biztosítéka; s ha vannak is valamelyes *honi ipari* cikkek, azok iránt már előre is idegenkednek a kereskedők s az iparos maga kénytelen azok elárúsításával küzdeni.

Ez nagy fejlődési akadály az iparra és hogy mi okozta elő ezt a furde viszonyt Magyarországon, megfigyeléseim sorozatában rá akarok mutatni.

(Elmaradásunk okai.)

Hogy miért nem fejlődött Magyarországon együttes erővel az ipar és kereskedelem? egy-

szerű reá a felelet. Mert történelmi múltja és kormányzása körülményei 1867-ig nem engedték.

Aki csak egy kissé ismeri Magyarországot fejlődésének történetét, tudhatja, hogy ez a csodálatos faj egész életét a nemzeti fennmaradásáért való küzdelemmel töltötte el. Ennél nagyobb küzdelmet egy nemzet sem mutathat fel, és amíg a szomszéd nemzetek háborúkat kipihevén, önálló ipari-kereskedelmi és művészi fejlődésüket mivelhették, addig a magyar nemzet nyakán folyton ott ült az idegen . . .

A magyar nemzet első, szabad fellélegzése tulajdonképpen a 67-es kiegyezéssel kezdődik. De a főmulasztás az ipari és kereskedelmi fejlődés érdekében itt történt. Évszázadok mulasztása nem nehezedik ipari fejlődésünkre olyan súlyosan, mint az elmúlt 33 esztendő . . . Holott ebbe az utolsó 33 esztendőbe esik Európa általános ipari fellendülése is; mert ebben a korban terjeszkedett a vasút, — tehát a forgalom, — az ő nagy általánosságában. És ebből az európai ipari fellendülésből Magyarország, sajnos, kimaradt . . . Pedig ha a magyar faj, a fajtát veszélyeztető áramlatokkal szemben kibirta küzdeni nemzeti fejlődését, — birta volna azt a képességet is, ami által megszerzi a nemzeti függetlenséget: a *nemzeti vagyon*. A nemzeti vagyon pedig az ipar és kereskedelem fejlettsége és virágzása.

Mert amíg a nyers-termény magába véve legfeljebb csak az ország megélhetését biztosítja, — addig a co-solidált ipari és kereskedelmi fejlődés már a közgazdagodás gyarapodását idézi elő. Ez azon nemzeti erő, a mely más nemzeteket meghódítani képes, mert a nemzeti ipar és kereskedelem fejlődése nem csupán a közvagyon gyarapodását teremti meg, de magával hozza a műveltség és művészi szellem fejlődését is.

Letűnt nemzetek története is tanítja, hogy naggyá csak úgy fejlődhetett egy-egy népfaj, ha iparával, kereskedelmével képes volt meghódítani más fajokat és nemzeteket.

Az ő kornak hiányzott a vasútja, gőzhajója, mégis szétvitte az ipari terményeket a világ minden részébe.

Hogy mivé fejlesztette ma az ipart és kereskedelmet a vasut és gőzhajó, — ismeretes Önök előtt igen tisztelt Uraim. A mai ipar technikája a legmerészebb találmányokat képes megvalósítani. Egy eszme, egy cikk, a mely a közhasználatnak szolgál, villámgyorsan terjed szét a világban a közlekedés a szédületes korszakában. A 19-ik század a feltaláló szellemeket világértékűvé teszi s ez által válik iparilag minden eddigi századok legértékesebbé és legjobban bizonyítja, hogy az emberiség naggyá- fejlődését az ipar és kereskedelem mily óriási arányban képes előbbre vinni.

Mi volt tehát a kulturnemzetek legfőbb törekvése? Az ipart és kereskedelmet minden áron fejleszteni és azzal meghódítani a világ nagy részét.

Ezekből látjuk, hogy a mely országban az *ipar fejlettsége* megelőzte a forgalom kifejlődését, ott már eleve biztosítva volt a forgalom által megnyitott világ-piacz meghódítása. Amely országban azonban fejletlen volt az, ott ránehezedett a tengődő iparra, s megállította továbbfejlődését. *Minél jobban felszántotta a vasutak sinpárja Magyarországot kincses területét, annál jobban elárasztotta minden vidékét a külföldi ipar termelvényeivel.* És a mikor Magyarország nyakig uszott a külföldi ipar cikkeiben, a kis-ipar bölcsőjében elkezdett fuldokolni . . .

Mert bölcsőjében pihen nálunk a csecsemő ipar. Ezt a csecsemőt kell ifjúvá, emberré nevelni a kormánynak és ennél a dajka legfontosabb szerepét a kamaráknak kell teljesítenők.

(Az ipari fejlődés módja.)

Két módja van az általános ipari fejlődésnek. Az igazi, az erős az, amely *gyökeréből* fejlődik naggyá. Tehát *alulról felfelé*. Ez a természetes fejlődés, amely a *kis iparból fejleszt a nagy ipart*. A másik mód, az kényszerbeli. Megalkotása a nagy iparnak, mely felülről lefelé kényszeríti az iparos fejlődését.

Ez az mód azonban a nemzeti ipart megteremteni nem lehet. A meglevő kis iparnak okvetlen szüksége van a nagy iparra, de ha a kis ipar teljesen fejletlen, minden erővel

párhuzamosan kell azt fejleszteni a nagy iparral. Természetesen, hogy a fejletlen erősebb támogatást igényel, mint a fejlett. A természet védekezése még az állatokat is arra ösztönzi, hogy kicsinyeit mindaddig nevelje, amíg önállóvá válnak. A család ugyanazt teszi gyermekeivel, — ugyan olyan kötelesség háramlik a kormánynya és közintézményekre, hogy minden tányezőt, mely a *jövő fejlődés feltételeit bírja magában*, — föltétlenül fejlessze és támogassa mindaddig, amíg megerősödik.

Nálunk ilyen fejletlen, tehát védtelen a kisipar, ugyancsak a kiskereskedelem is. Nagy ipar és nagy kereskedelem bírja fejlettségében az önvédelem erejét s rajtok kívüli támogatást csak akkor igényelhetnek, ha nem csupán önczélnak, hanem a köznek is szolgálnak.

(A tisztességtelen kereskedelem.)

A már elmondottakon kívül van azonban egy más veszedelmes akadály annak, hogy az említett 33 esztendő alatt miért nem fejlődhetett ki nálunk még viszonylagosan sem a honi ipar. Es ezen ok igen tisztelt Uraim a legveszedelmesebb meggátlója minden ez irányú fejlődésnek. Nyiltan rámutatok arra, hogy teljes valóságában megismerjük az ellenséget, melylyel küzdünk kell. Ez az ellenség a *tisztességtelen kereskedelem* és jórészt maga a törvény, a mely nem védi meg kellőképp a tisztességes munkát a tisztességtelennel szemben.

Pedig, hogy képzelhető el hazai iparunk önálló fejlődése tisztességes kereskedelem nélkül? A honi ipar bármily kezdetleges is, a tisztességes versenyen csak megtudna küzdeni bizonyos arányig, de amikor a külföldi olcsó cikkek a tisztességtelen kereskedelem útján jutnak forgalomba, nem veheti fel a küzdelmet. De hogy is versenyezhetne a tisztességesen induló ipar a *kiegyezett kereskedőkkel, a csődtömegek áruraktáraival* és egyéb tisztességtelen módon forgalomba hozott ipari cikkekkel, a melyek az *előállítás áron alól 20—50 százalékkal* lesznek elárúsítva? Es ha a honi ipar a legkiválóbb és versenyképes cikkekkel állítja is elő, készítsen bármi remek cipőt, kitűnő szép kalapot és kiváló zsebkést, adja bár olcsóbban a külföldinél: a legtöbb kereskedő még sem vásárolja azokat a honi iparos-tól, mert a honi ipar az ő szűkresabott hitel viszonyainál fogva készpénzen kénytelen eladni készítményeit. A korlátlan hitellel bíró kereskedő pedig hitellel vásárol. S inkább drágábban a külföldről, de hitellel!

Mert hiszen a letelt határidőn túl abból a hiteltől lealkudhatik 20—50 százalékat és így olcsóbban adhatja a drágább külföldi cikket, mint a honi olcsóbbat. Hogyan versenyezzen a hazai ipar ilyen áralmattal szemben? Képtelenség. Ha van már ipar, az tönkre megy, — ha még fejletlen, nem fejlődhetik tovább.

A tisztességtelen versenyre számító kereskedők azonban vagyoniilag mindig megerősödvé kerülnek ki a törvény enyhe kezei közül.

Addig tehát tisztelt Uraim ne ábrándozunk ipari fejlődésről Magyarországon, a mig maga a *törvény nem teljesíti szigoruan kötelességét*. Mert úgy áll a viszony igen tisztelt Uraim, hogy a mig az éhezés kényszere valakit egy ezüst kanál eltulajdonítására készítet, azt a törvény szigoruan megbünteti. De, ha a tisztességtelen kereskedő, előre eltökélt szándékkal, száz tucat kanalat eltulajdonít, — súlyos esetben 10-től 50 frtig való pénzbírságot ró rá a törvény . . .

Hogy ne lenne tehát ingerlő hatással a tisztességtelen versenyre a törvény enyhe eljárása?

Ha mi, igen tisztelt Uraim, arra akarunk törekedni, hogy közgazdasági önállóságunk legfőbb tényezőjéhez, az *önálló vámterülethez*, juthassunk, akkor még kell figyelünk azon okokat, amelyek az odáigjutás útjában állanak.

Meg kell az utat tisztítani a tisztességtelen áramlatoktól. Meg kell védenünk a tisztességes ipart és kereskedelmet a tisztességtelen ellen.

E nélkül minden küzdésünk meddő marad. A magyar kir. kereskedelemügyi miniszter ur nagy és nemes törekvése, hogy Magyarországból minden áron ipari államot is fejlesszen, nagyon fontos és mindenekfelett figyelemre méltó. Fontos kötelességet ró a kamarákra, mert

hiszen ezen törekvés végrehajtásánál az orosz-lánrészt a kamarákra hárul.

Midőn tehát a kamarák a kereskedelmi miniszter Ur legnagyobb fontosságú célja mellé sorakoznak, kötelességük a kamaráknak őszintén feltárni minden helyzetet és saját meggyőződésük szerint elmondani a tényezőket, amik gátlólag vagy segítőleg nyulnak a terv sikerébe.

Ha mi ipari s kereskedelmi államháztartásunk fejlődni, — és azaz kell fejlődnünk, ha közgazdaságilag boldogulni akarunk, — akkor már a kiindulásnak is olyannak kell lenni, a mi magában rejtse a jövő fejlődés biztosítékát. Tehát első sorban a **tisztességes munkának kell tiszteletet szerezni**. Minimálissá kell lefokozni a tisztességtelen versenyt. Lépjen a törvény komolyan a nagy cél szolgálatába, mert hiszen az ország fejlődéséről van szó, amely országnak nem csupán a szemre való fejlesztése a legfőbb cél, — hanem tisztességében és erkölcsében való consolidálása.

A mely országban az ipar és kereskedelem szigorúan tisztességes, ott a nagy közönség tisztességszerűsége is olyan arányban fejlődik és fordul becsülésével az ipar és kereskedelem felé. Amely országnak ipara és kereskedelmi forgalma tisztességtelen, ott a nagy közönség tisztességszerűsége kényszerűleg is irányítódik és átalakítódik. Mert mélyen tisztelt Uraim, nagy fejlesztési faktor az ipar és kereskedelem. Az terjeszti a közműveltséget, ha jó, — rontja a közvilágítást és közmorált, ha rossz.

Nincs és nem lehet oly nagy áldozat, a mit egy nemzetnek hoznia kell, hogy iparát és kereskedelmét tisztességszerű és izmossá tegye. Miként az egyes családok szolidan rendezett vagyoni helyzete szerzi meg a tiszteletet és közbicskulást a társadalomban, úgy a nemzetek szolid ipari és kereskedelmi fejlettsége szerzi meg a tekintélyt és tiszteletet a többi nemzetekkel szemben.

Támogassuk a kereskedelmi miniszter urat legfontosabb, legnemesebb munkájában mélyen tisztelt Uraim. S mint kamara teljesítsük kötelességeinket amikor az akadályokra rámutatunk és kérjük vagy a **csődtörvény módosítását**, vagy a büntető törvénykönyv szakaszainak szigorú alkalmazását.

(A vidék fejlesztése.)

Még egy fontos oka van annak, hogy Magyarországon a vidéki ipar és kereskedelem nem fejlődhetett azaz, a mivé fejlődnie kellett volna. Ez a fontos kérdés, igen tisztelt Uraim, a **vidék kérdése**.

Meggyőződésem az, igen tisztelt Uraim, hogy Magyarország előmenetele a legszorosabb összefüggésben áll a vidék fejlesztésének kérdésével. Mert hiszen a vidék tulajdonképpen: a nemzet; a központ, a kormány annak csak képviselője, és ha nem úgy képviseli érdekeit, nem úgy szolgálja, hogy az fejlődjék és erősödjék, — akkor vétkes mulasztást követ el. **A nemzet államfejlesztő ereje a vidékben gyökeredzik**, és a hol ez így van, a nemzet leggyőzeletemmel erős; de a mely nemzet minden erejét a központba kényszeríti, — az lemondott a jövő fejlődésnek feltételeiről.

A mi nemzetünknek fontosabb szolgálatot egy kormány, egy intézmény sem tehet, mint az, a mely a vidéket fejlesztési erősbíti; fejlessze is folyton minden erejével, mert ilyen módon a vidék minden képessége önkénytelenül is munkára fejlődik. Vétek, halálos vétek, hogy az a nagy munkás töke, a mely a vidéken értéktelenül hever, nem hozhatja meg kamatait.

A vidék a nemzetek tőkéje.

És ugyan melyik nemzet rendelkezik külön tőkével, mint a magyar? Van-e értékebb munkás anyaga bármely nemzetnek, mint a magyarnak? A magyar nép anyagában minden irányú fejlődési feltételek megvannak, a magyar nép anyagában ott lappangnak a Széchenyi, Petőfi, Kossuth, Irinyi és Munkácsi képességének csirái.

Minden irányú fejlődésre képes a magyar nép, csak éppen az iparira ne lenne az? Elfojgottság nélkül állithatom, hogy a föld kerekén jobb munkásanyag a magyarnál alig van. Képes az minden irányú fejlődésre.

Csak egy példát hozok fel. A kormány által létesített festészeti akadémiát. Egy két év-

tized alatt majdnem odafejlődött a magyar művészi tehetség a külföldi évszázados fejlettségéhez. Csak meg kell adni a módot, mindenre képes a magyar faj, ez az intelligens, szívós és alkalmazkodni tudó tehetség.

A magyar faj anyagának előnyös összetételében nemcsak a fejlődésképeség minden feltételeit bírja, de bírja, — és ez az, ami értékre nézve felbelyezi a legtöbb más fajnak, az ő anyag erejét, a mely a fejlődés hosszú sorozatát rejt magában.

A külföld már rég felismerte a magyar munkás intelligens és szívós erejét. És a magyar munkás mégis kénytelen széles e világba szaladni, hogy képességének és erejének foglalkozást keressen. Pedig halálos vétek, igen tisztelt Uraim, hogy mindaz a kiváló erő, a mely széles e világban nagy vagyont szerez munkaadójának, nem itthon érvényesíti képességét s nem itthon gyarapítja a nemzet vagyonát.

Áll ugyan az iparra nézve is, ami a művészetre, hogy hazája széles e világ és a 19-ik század diadalmasan testvérítette össze a művészetet az iparral. Csak az a kár, hogy a magyar ipari tehetség nem hazulról viszi a világba fejlettségét, hanem a külföldön tanulja meg; de sajnos vissza nem hozza, mert hiszen itthon alig tudná azt érvényesíteni.

Meg vagyok győződve igen tisztelt Uraim, hogy ha a kiegyezés után, a vasutak fejlődésének idejében, vezető körünk meghonosítja bármily áldozattal is a **házi ipart**, azért, hogy a vidék népe saját szükségleteinek cikkeit előállíthassa, ma már egészen más számokat tüntetne fel a behozatali árutasztika. A vasut a vidék népét is megmozgatta és ha azok nem is keresték fel a kereskedelmi központokat, a kiskereskedelem elvitte a külföldi ipari cikkeit a legelhagyatottabb vidékekre is.

Nem kapott tehát a vidék elsőrendű munkáereje folytonos alkalmat, hogy **iparilag kiképezze magát** és Magyarországi vidékein parlagon hevernek a legintellektuálisabb fejlődési képességek.

Ebből következett, hogy Magyarországon a **vidéki ipari fejlődés megakadt** s ami ez irányban történt nálunk, az a nagyipar érdekében történt és minden a központba, a fővárosba kényszerített. Így fejlődött tulajdonképpen a központ a vidék rovására.

Nem akarom a múlt hibáit rekriminálni, csak felemlítem, hogy közgazdaságilag milyen káros az, ha a központ a saját területére kényszeríti az ipar- és gyártelepeket. **Minden központosítás veszedelmes gátlója az összfejlődésnek, de legveszedelmesebb az ipari és kereskedelmi centralizáció**; Mert az minden erejével magához vonzza az ország szellemi és anyagi erejét.

Boldog Németország! Nagyságának ereje számtalan vidéki központjában rejlik. Területén szétszórva a hatalmas ipari centrumok, a szellemi és vagyoni erő aránylagosan van elterjedve birodalma területén. Boldog munkás nép, amely születésének földjén leli fel tovább fejlődését és nem kénytelen családjával a központ gyaráinak lélekölő barakjaiba vándorolni.

A vidéken a kezdet kezdetével kell tehát a fejlődést megindítani. A **háziipar fejlesztése** azon fontos feladat, mely irányban a kamaráknak mindent el kell követniök, hogy a nép munkakedvének fokozását, a munka megszokását ezen absz-jét mindenütt megindítsa. Ha meghonosodott a házi ipar, kifejlődött a munkás anyag; a kis-ipar már kiváló munkás erőt kap és kiváló munkásokat juttat a nagyiparnak.

A magyar népet munkára nevelni olyan értékes befektetés, ami sokszorosan meghozza kamatait. S ha már vagyonunk nagy része **külföldre vándorol**, ne engedjük a **nemzet legnagyobb értékét, a munkás erőt** kivándorolni.

A kamaráknak el kell követniök mindent, hogy a vidék érdekeit előmozdító mindentényezőt minden irányban érvényre juttassák. Valahány irányzat van, ami a vidék boldogulását célozza, egyuttal az ipar és kereskedelem fellendülését is elősegíti. A kamarák ügykörébe tartozik a vidék kérdése első sorban és jelszava legyen kamaráknak is, hogy: minden a vidéknek, — hogy adhassunk a központnak! S mivel a vidék a **nép**: tehát mindent a népnek,

hogy erős és hosszú életű legyen nemzeti fejlődésünk!

A vidéknek a középponttól való nagy visszamaradását az is okozta nálunk Magyarországon, hogy legfontosabb érdekeinknek **az ipar és kereskedelemnek igazi képviselője a törvényhozásban nem volt**. A kik ott az ipart és kereskedelmet képviselték, azok nem az országos ipart és kereskedelmet képviselték, hanem egyes nagyobb vállalatokat és pénzintézeteket. **A vidék iparának és kereskedelmének bajait nem ismerték a törvényhozás házában majdnem 33 esztendeig! Csak most, Hegedüs Sándor minisztersége alatt terjed a figyelem a vidék felé. Csak most, a mikor a központban is érzik, hogy a vidék beteg. Csak most fordul a figyelem nagyobb arányban a vidék felé, a mikor az általános tüzeti pangás betegsége rá nehezedik az egész országra s átszállt a központba is.**

Az elmúlt 33 esztendő tapasztalatai megtanítottak bennünket a nagy mulasztásra, amit most minden áron pótolni akarnánk.

Ha a kiegyezés után Barossok és Hegedüs Sándorok lépnek fel a kormányzatban az ipari és kereskedelmi érdekek vezetésére, — ma már más képet nyújtana Magyarország ipari fejlődése. De ma, — fáj, hogy ez a meggyőződésem, de ki kell mondanom, igen tisztelt Uraim, — alig van kilátás arra, hogy a létező bajokon **rövid idő alatt** segíteni lehessen; mert nehezebb azon elkövetett hibákat jóvá tenni, amely hibákkal fejlődési erőnket is idegennek szolgáltattuk ki, mint az egész fejlődést újra kezdeni.

Közgazdaságunk épülete a kiegyezés szükségletéhez képest jól volt felépítve **de mi nem jól helyezkedtünk el abban az épületben**. Idegen is bele kellett abba vinni s nem voltunk eléggé óvatosak, a mikor az **idegen kiszorította az épületből legelőrevalóbb gyermekeinket**: az ipart és kereskedelmet. Most azon törjük magunkat, hogy az idegen nagyranőtt gyermekei helyére visszahelyezzük saját árvaikat.

Adjon a magyarok Istene a magyar nemzetnek és Hegedüs Sándornak annyi erőt és kitartást, hogy ezt megselekedni tudja... Adj a magyarok Istene és a faj életre való sága, hogy egy új önálló épületet emelhessünk közgazdasági fejlődésünknek és hogy elláthassuk azt egy erős védsorompóval, mely a magyar ipar és kereskedelem önálló létezésének dicsőségét hirdethesse sokáig!

(Az elmulasztottak pótlása.)

De, hogy azt tenni képesek legyünk, az elmulasztottakat kell pótolni minden áron. Végre is, be kell látunk, hogy ennél fontosabb kérdése nincs az országnak.

Ausztria politikai alakulása, Németország vámemelése szinte kényszerítnek bennünket, hogy **fegyverkezzünk a harcra**, a mit megküzdendünk kell. De ezen harcot, igen tisztelt uraim — **hazafias jelszavakkal** meg nem küzdhetjük...

Nem róhatjuk a tenni valót a társadalom vállára sem, hogy mentse meg pártolásával a magyar ipart, — mert előbb megteremtteni kellene azt, hogy pártolhassa is. — Különben is i. t. uraim, a **társadalom kimerült és nagy beteg**. Különösen az elhagyott vidéki...

A társadalom maga is a segílyt várja és kétkedőleg tekint szét, hogy merről is jöhet az?

A Vidéknek kellene, hogy megadja a segílyt a társadalomnak, igen tisztelt uraim, annak a vidéknek, a mely a nemzetet fejlesztő erőt magában bírja... — Csakhogy — **ez a vidék nálunk ez idő szerint — nincsen!** — — Van egy kimerült, teljesen magára hagyott, fejletlen vidék — a mely elégedetlenül és szemrehányólag tekint a központ felé...

A társadalom tehát egyelőre mit sem segíthet. Az ország fejlesztésére hivatott egyénekre és intézményekre hárul tehát a kötelesség, hogy megfigyelve a fejlődési akadályokat, azokat elhárítsák; megfigyelve a tenni valókat azt **meg is tegyék**.

(A kamarák teendője.)

Hogy t. k. mi a kamarák tenni valója — külön programmat nem képezheti, mert mindannyian tisztában vagyunk azzal, hogy az

ipar és kereskedelem fejlesztése az minden irányban. En csak az irányra nézve voltam bátor önknek i. t. uraim szerény nézeteimet előadni. Es ha önk i. t. uraim, a felsorolt okokat, amelyeket iparunk és kereskedelmünk fejlődésére, mint károsokat jeleztem — elfogadják, akkor már találkozunk egyetértésünk az irányra nézve is, hogy miként segítsünk bajainkon.

Es, hogy bajunkon segíteni tudjunk, **kérjünk magunknak helyet ott, a hol az ország baján segíteni kötelesség** — kérjünk helyet a vidéki ipar és kereskedelem érdekében az ország törvényhozásának testületében...

Gondoljanak ki a kamarák együttesen valamelyes módot, — hogy nekik megadassék a jog — az országgyűlésbe olyan egyéneket küldhetni, a kik a vidéki ipar és kereskedelem bajait gyökerében ismerik...

Nem késtem, i. t. Uraim, hogy egy olyan **kiváltságosan fontos testület**, mint az **ipar és kereskedelmi kamara**, azt a jogot meg fogja kapni. Mert mélyen tisztelt Uraim, **ha nem csupán** csak élni akarunk, **csak élni** küzdve, bajokkal, — **hanem fejlődni is, fejlődni és vagyonosodni önállóan és tisztességesen**, akkor nemcsak akarnunk kell, de kell, hogy legyen erőnk, akaratunkat érvényre juttatni.

A Lazaristák.

A **Magyar Szó**, mely a hirhadt s végre is beszüntetett jezsuita leveleket izlésével meg-egyezőnek tartotta közölni, mely meghurcolta az irgalmas nénék rendjét s mindent idáig, a mi katolikus, most a lazaristákra támad, hogy továbbra is biztosítsa a fanatizmus nimbusát maga számára. Egy pár szabadkőműves lap utána indult s egy pár ezekből élőködő vidéki ujság utána ollózta ezeket a támadásokat.

Eppen tegnap, Kapisztrán János emléknapiján leközi a **M. Szó Bundala** Mihály felvilágosító sorait, de meg nem állja, hogy hozzá fűzött magyarázatával zöldre ne mázolja megint egy hasábját a lapnak.

A nagytekintélyű levélíró, mintán megjegyzi, hogy a lazaristák letelepítésén első sorban ő buzgólkodott, következő megjegyzéseket teszi a többiek között:

Szem előtt tartván a székes-főváros vallási, nevezetesen katolikus viszonyait és látván, hogy a meglevő papság, a legjobb akarat mellett a fokozott igényeknek megfelelően képtelen, de látva azt is, hogy a székes-főváros anyagi viszonyai nem engedik meg, hogy a meglevő plebániák és lelkészségek számát szaporítsa: tekintetemet egy oly egyházi rendre — kongregációra — fordítom, amely, jó hírneve és buzgóságánál fogva nagyon is alkalmas arra, hogy a hívek erkölcsi és vallási igényeinek a lehető legjobban megfeleljen; és amely iránt — mondják ki őszintén — **a székes-főváros nem csekély hála** is van kötelezve, még pedig **az irgalmas nénék révén**. Ugy hiszem az irgalmas nővérek működését s annak ugy a tanügy, mint főképp a betegápolás terén való üdvös voltát, nem szükséges külön rajzolni. Osztatlan becsülésben és elismerésben részesül az még a pogányok részéről is.

Már pedig ezeket az irgalmas nénéket a székes-fővárosnak és az egész hazának — a gráci lazaristák adják! Ezek főnöke az 6 főnökük is és az 6 tudta és beleegyezése nélkül sehol egyetlen házat sem vehetnek át. Azért ismeri a székes-főváros t. cz. tanácsa a lazaristákat és becsüli is, mert tudja, mit köszön az irgalmas nővéreknek, akik pedig széles e hazában a tanügy terén teljesen ingyen, a kórházakban pedig havi 14 korona — mond tizennégy korona — bérért szolgálják a székes-fővárost öt kórházban; s ha vesszük, hogy a világi ápolónőknek a székes-főváros havi harmincz koronát fizet, ez a 270 et meghaladó létszám mellett évi 50,000 koronát meghaladó megtakarítást jelent; s ha vesszük, hogy évenként hányan lesznek hi-

vatásuk áldozataivá és kérdezzük: milyen elismerésben részesülnek ezért? A válaszsza erre a kérdésre, jobb ha adós maradok; pedig hiteles választ adhatnék! De ők nem kérnek, nem is várnak semmit, legföllebb csak annyit, hogy adassék meg nekik a mód, hogy azt a lelki erőt, amely őket ez áldozatokra képesíti, magukban megtarthassák, ápolhassák; ez pedig lelki vezetés, még pedig a megfelelő lelki vezetés nélkül lehetetlen.

A lazaristák hazafiságára vonatkozólag legyen szabad megjegyeznem, hogy akik idejönnek, azok **mind született magyar honpolgárok** és hogy milyenek, arra nézve bátran kiállják a versenyt bárkivel. Egyébként ők gondozták a törökországi magyar emigránsok lelki ügyét, ők őrzik **Rodosztóban II. Rákóczy Ferenc** sírját s Konstantinápolyban most is állandóan **két magyar** lazarista van, akik hazafiságáról bármikor tanusodik gróf Széchenyi Ödön basa. Ez idő szerint van a kongregációnak **negyven magyar tagja**.

Ezzel, úgy hiszem, az ügyet eléggé megvilágítottam s aki azt objektíve szemléli, nem fog benne semmi „attentátumot” látni, sem a lazaristákban az „n. n. ecclesia militans”-tól félni, mert ők a politikával teljességgel nem foglalkoznak; szabályuk mondja: „hogy bízzák azt másokra”.

S ha megjegyzem, hogy a telek, valamint a templom és a ház tulajdonjoga s a fölöttük való rendelkezés a mindenkori hercegprímást illeti s hogy a lazaristák a segélyből egy fillért sem fognak magukra fordítani s az a templom építésére lesz fordítandó: úgy hiszem, minden aggályt sikerült eloszlatnom. Ők azért fognak idejönni, hogy dolgozzanak és nem hogy magukat „hizlalják”. A munkát és áldozatkészséget már rég megszokták; aminthogy több olyan tagjuk is van, akik méltóságról és jövedelméről állásukról lemondva léptek közzéjük. Ilyen pl. Lollók József, aki méltóságos, pápai praelátus, apát és esztergomi kanonok volt s mindezekről lemondva, egyszerű, másokért szegény lazaristává lett; egyébként édes bátyja a lipótvárosi apátplebánus urnak.

Budapest, 1901. október 21.

Bundala Mihály

pápai titkos kamarás,
a központi papnevelő lelki-
igazgatója.

Erre a **M. Szó** csűrös-csavarással, szavakba kapaszkodással válaszol és sértegeti az egyházi rendeket, azon szerény óhaját kíséretében, hogy mind ki kellene küldeni az országból.

Kapisztrán János napján írja ezt, ki szintén idegen olasz ember volt s Hunyady mellett egyik legnagyobb nemzeti hőstünk.

Irjon a **M. Szó** a Gusztáv Adolf egyesület be-
guruló Los von Rom féle márkákról, melyek csengését a szomszédokból igen jól ismerjük s idegurulását feltétlenül veszedelmesnek tartjuk a csupa szláv és tót luteránusok közé, de persze erre nem volt megjegyzése.

Már pedig annyira nem vagyunk, hogy a katolikus egyház lelki szükségleteit a tulzó protestáns lapok recipiéje szerint intézzessük. Tessék csak otthon seprgetni.

TAJÉKOZTATÓ.

Régészeti és történelmi muzeum. (Schlauch-park)
nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3-5 10 kr-ért. Kedden és csütörtökön d. u. 5 óráig 20 kr-ért. Más időben 50 kr.

Október 23. A kisdudóv bizottság ülése d. u. 4 órakor.
Október 23. Képviselőválasztás Székelyhidon.
Október 24. Az ipartestület eljárásának ülése d. u. 5 órakor.

Október 26. Választmányi ülés a Szt. László-intézetben.
Október 30. Rendkívüli megyegyűlés d. e. 10 órakor.
November 4. Tiszti főszemle a várbán d. e. 9 órakor.
November 19. Az Erzsébet leányárvaház zászlószentelési ünnepélye.

Az erdélyi kath. státus gyűlése.

— Saját tudósítónktól. —

Kolozsvár, 1901. okt. 23.

Erdély katolikusainak ünnepe mindig az a nap, a melyen egyházmegyéjük ügyeinek megbeszélése végett összegyűlnek. Ünnepe ez, mert ekkor adatik mód a státus egyházi és világi képviselőinek, hogy a hitélet terén autonóm jogkörük korlátain belül közös tevékenységben találkoznak s a világi elemek is megerősödnek az egyházmegye érdekei iránti ragaszkodásban.

Belátta az autonóm szervezet üdvös hatását **Mailáth** Gusztáv gróf, erdélyi püspök s ezért a státusgyűlés autonóm jogait nemcsak sértetlenül megóvjá, hanem még ki is bővítette. Ezért is veszi körül őt valamennyi hívének őszinte ragaszkodása s lesz a státusgyűlés az erdélyi egyházmegyének valóságos ünnepe.

A gyűlést szent mise előzte meg a Mátyás-téri főtemplomban, melyet **Mailáth** Gusztáv püspök mondott fényes segédlettel. Ezután a státuspalotába vonultak, a hol kezdetét vette a gyűlés.

A gyűlésen **Mailáth** Gusztáv gróf, erdélyi püspök és **Jósika** Samu báró elnökölték. A megnyitó beszéd után az erdélyi római kath. státus igazgató-tanácsa a státus-gyűlés elé a státus állapotáról és az igazgató-tanács működéséről egy jelentést terjesztett, melyből közöljük a következőket:

Egyházi építkezésekre a vallás-alapból 51.354 korona 55 fillér szavaztatott meg. A tanács felterjesztést intézett a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez, hogy a **vallásalap segélyét** 60.000 koronára emelje fel; ezt ugyan nem tette, de örömmel jelentheti a tanács, hogy fölemelte a dotációt 24.000-ról 30.000 koronára. A **lelkészi illetmények** javítására 54.530 korona államsegélyt utaltványozott a miniszter.

A státus **gimnáziumaiban** 2171 tanuló volt, 91-gyel több, mint a múlt évben. Vizsgálatot tett 2041. Vallásra nézve 1540 róm. kath., 197 gör. kath., 304 nem katolikus. Nemzetiségre nézve 1774 magyar mellett 267 más nemzetiségű.

Panaszkodik a jelentés, hogy a tanulmányi előmenetel az idén kedvezőlenebb. Ennek okainak kiderítésére felhívta a tanács a tanári testületeket. A gimnáziumokban összesen 113 tanár működött.

A gimnáziumi házak értéke 828.000 kor. Az évi kiadás 475.640 korona volt. Ennek fedezésére az intézetek jövedelmei és bevételei, a tanulmányi alap, valamint az állam segélye szolgálnak.

A csiksomlyói tanítóképzőben volt 96 tanuló Az intézeti orvoson kívül 9 tanerő működött.

Részletes jelentést tett az igazgató-tanács a Státus gazdaságairól.

A Státus vagyona volt 1900. december 31-én:

Készpénz	—	—	2 655 kor. 75 fill.
Cselekvő hátralékok	—	—	401.185 „ 70 „
Magán tőkék	—	—	535.660 „ — „
Közforgalmi értékpapírok	—	—	680 752 „ 07 „
Ingatlanok	—	—	878.647 „ 58 „
Összesen	—	—	2,498 901 kor. 10 fill.
Ebből levonva a terhet	—	—	807.831 „ 83 „

Marad tiszta cselekvő vagyon — — — 1.691.079 kor. 27 fill.

Közi végül a jelentés az **önbiztosító intézmény** szabályzati tervezetét, melyet a közgyűlés elé terjesztett.

A jelentés felolvasása után rátértek a folyó ügyek tárgyalására.

UJDONSAGOK

A város világitása.

— Egy újabb szakvélemény. —

Nagyvárad város közvilágításának kérdésében újabb fordulat állott elő.

Rimler Károly hely. polgármester a kiküldött világitási bizottság terjedelmes, már ismertett memorandumát átadta Fodor István mérnöknek, a budapesti villamossági részvénytársaság igazgatójának, hogy mondjon véleményét.

Fodor István mérnök már befejezte tanulmányát s megküldötte szakvéleményét, a mely körülbelül 50 oldalra terjed.

Tanulmánya alapjául a Ganz-cég ajánlatát vette, mivel a város házi kezelést akar.

Javaslatát elűt a világitási bizottság memorandumától s kerek 100,000 koronával magasabb összegre teszi a telep és a berendezés kiépítését. A telep építési költsége 732,000 korona, az árfolyam különbözet 51000 korona, az időközi kamat 31000 korona, összesen 822,000 korona. Ennek 5 1/2%-os annuitása évi 45210 korona.

Az üzembőltségek Fodor szerint, szintén magasabbak, mint a bizottság által proponált. Az évi kiadást 126,000 koronában, a bevételt 55782 koronában veszi fel. Tehát a házi kezelésnél a közvilágítás évi 70,218 korona lenne. Azonban még ez sem áll meg, mert hozzá számítja az izzó és izzólámpák kopását évi 3572 korona, az amortizációt évi 6210 koronával, tehát **évenként 80000 koronába kerülne a közvilágítás.**

Javaslatát szerint a telep fejlődését igen akadályozná a gázgyár nagy konkurrenciája. Nem ajánlja, hogy a város díjat szedjen az árammérőért és a bevezetések felülvizsgálatáért.

A 7 fillér hectowatt-óránként szerinte olyan magas, hogy igen nehéz lesz az Auerfénnyel konkurálni.

A telep munkabírása szempontjából tartalékgép berendezése okvetlen szükséges. A gépek 1664 lőerőre rendezendők be, számításai a fejlődésre.

A közuti vasut azon ajánlatát, hogy a világitási telep adja a villamos vasut részére a villamáramot, nem ajánlja Fodor, mert az csak örökös perlekedésre vezetne. Több város példájára hivatkozik. Különben a vasut oly olcsón kívánná a villamáramot, hogy a városnak abból semmi haszna nem lenne.

A városi tanács tegnap tárgyalta a javaslatot, de érdemleges határozatot nem hozott, hanem kimondotta, hogy a világitási bizottság memorandumával együtt kinyomatja a Fodor javaslatát s vagy a legközelebbi közgyűlésen, vagy rendkívüli közgyűlésen fogja érdemlegesen tárgyalni.

* **Kitüntetett községi bíró.** Ő felsége a személye körüli magyar miniszter előterjesztésére Kovács Bálint Nagyrábé község bíráját, sok évi hű szolgálatai elismerésül a **koronás ezüst érdemkereszt**tel tüntette ki.

* **A szinügyi bizottság megalakítása.** A most már jóváhagyott új szabályrendelet szerint Nagyvárad város szinügyi bizottságát újra kell alakítani. A városi tanács azonban most az újjáalakítást mellőzi, mivel a jövő év január havában az összes bizottságokat ugyis újból alakítják meg. A szinügyi bizottság jegyzői teendőjével azonban Szűts Dezső városi aljegyző bizta meg.

* **A kéményseprés joga V.-Olasziban.** Várad-Olaszi városrészben a két kéményseprésnek: **Nozdáky** Rudolfnak és **Morvaynak** a seprészi joguk lejár. A városi tanács tegnap foglalkozott a kérdéssel s elhatározta, hogy árleejtés útján értékesíti Olasziban a kéményseprési jogot. **Gerő** Ármin főkapitány bejelentette a tanácsnak, hogy közelebb javaslatot fog benyújtani a magas kéményseprési díjak leszállítása iránt.

* **Elutasított kérelem.** **Mikussay** József községi polgári iskolai hely. tanító a községi elemi iskolánál is oktat hetenként néhány órát s ezért havi 40 korona külön díjazást kér. A városi tanács azonban akként gondolkozik, hogy még így sem tölti be Mikussay a kikötött heti maximális órákat s így a kérelmet elutasította.

* **A 134-ik röntgenezés.** Távol a forum zajától, csendben, de annál jótékonyabban teljesíti magasztos hivatását a dr. **Károly** Irén premontrai tanár vezetése alatt álló Röntgenlaboratorium. A 134-ik átvilágítás tanúi voltak a honvédhadapród iskola orvosai és tanárai a közel mult napokban. **Jelenffy** volt táblai tanácselnök IV. éves fia lovaglás közben leesett lováról s úgy látszott, hogy karcsontját törte. Hogy orvosai és tanárai meggyőződjenek a törés természetéről felkérték dr. **Károlyi** Irént, hogy legyen szíves az eltörtött karról átvilágosítani. A fotografálás, melynél **Fekete** fényképező ur segédkezett, kitűnően sikerült s meggyőzte az orvosokat és tanárokat, hogy komolyabb veszedelem nem forog fenn s a gyógyulás mihamarabb bekövetkezik. Dr. **Károly** Irén tanár nevével kapcsolatosan megemlítjük, hogy a mindkét politikai párttól kapott tudósításunk szerint, a nevezett tudós t. nárt, a ki a városi villamos ügyek intézésében eddig is részt vett, a városi bizottsági tagok közé öhajtaják bevalasztani. Jó is lenne, ha a városatyák asztalánál lenne egy nem érdekelt szakértő is, aki hozzászólhatna a villamos világitás szönyegen levő kérdéséhez.

* **Megvadult ló.** Tegnap este végzetes szerencsétlenséget okozott Kolozsvári-utcán **R. J.** velencei hentes lova. A ló, melyet egy inas hajtott, valamitől megvadult és fékevesztetten száguldott végig a Kolozsvári-utcán. A járókelők ijedten futottak be a kapuk alá vagy a közel eső üzletekbe, a hol a járdán, hol a kocsiuton hánykódó fogat elől, de nem mindkinek sikerült a menekülés. A megvadult állat vágatása közben többeket elütött. Különösen súlyos sérülést szenvedett egy idősebb uriember, akin a kocsi is keresztül ment és eszméletlenül terült el a kövezeten. A szerencsétlenül jártat egy rendőr dr. **Ullmann** Béla orvos lakására szállította, a ki a sebesülteket egyelőre a saját házában ápolja. Egy fiatal tanulót a ház falához szorított s oly erővel vágott oda a kocsi, hogy szintén elájult s úgy kellett felfoiosolni. A kocsin levő fiu még idejében leugrott s így semmi baja sem esett. A lovat senki sem merte feltartóztatni s kénye kedvére vágatott tovább, míg meg nem csillapodott s azután magától hazatalált.

* **Az újjvárosi iskola növendékei életveszélyben.** A régi real- és polgári iskola lebontásával az újjvárosi fiúiskola hajlék nélkül maradt; a hajléktalanná vált iskoláról tudvalevőleg úgy gondoskodott a tanács, hogy az iskola fele részét a Nagyteleki-utca vonalán levő **Sehovichs**-házba helyezte el, másik fele részét pedig a nagypiaczteri polgári iskolába telepítette ki. Elérkezett a végső határideje annak, hogy az iskolások érvényt szerezzen ennek a végzésnek; a realiskolát már bontják s az iskola még mindig a régi helyén van. Ki lesz a felelős, ha a lehulló gerenda, zsindely, vagy a leomló fal egy vagy több gyereket agyonüt? Ez ügyben haladéktalanul sürgős intézkedést kérünk. Több szülő.

* **A tisztí főszemle.** A jövő hónap elején előkerülnek a katonai egyenruhák, leakasztják a szegről a kardot, hogy egy napig csörtecsék az aszfalton. November hó 4-én délelőtt 9 órakor lesz megtartva a várban a tisztí főszemle (Haupt rapport), amelyre ez uton is figyelmeztetjük a tartalékos tiszteket.

* **A Ház készülődései.** A képviselőház tisztviselői minden előmunkálatot elvégeztek már s a Sándor-utcai Ház immáron készen várja az új képviselőket, a kik szombaton, e hónap 26-án gyülekeznek először össze. A Ház képe sok tekintetben új lesz. A lényegesen meggyarapodott függetlenségi és 48-as Kossuth-párt az idén teljesen betölti azt a balszárnyat, a melyben a mult ciklusban nem a párthoz tartozók is ültek, mellettük jelölték ki az Ugron és néppártiak helyét, míg a Ház közepére és jobbszárnyára a liberálisok és pártokivültek kerültek. A képviselők elhelyezésének új tervét Csávossy Béla háznapy és Farkas János, a képviselőház főterembiztosa tegnap mutatta be Széll Kálmán miniszterelnöknek, utóbb pedig Gulner belügyi államtitkárnak.

* **Heine sirja.** Heine sirját a párisi Montmartre-temetőben tudvalevőleg nemsokára az a szobor fogja díszíteni, melyet a bécsiek Erzsébet királyné nemes intenczióinak megfelelőleg a nagy költő emlékének szántak. A szobrot Passelrius szobrász készíti. Ezen alkalomból megjegyezzük, hogy Heine sirja a párisi temetőben George Sand, Grenze festő, Alfred de Vigny és Henry Beyle (Stendahl) sirjai mellett van. Mindezeket a sírokat pompás emlékoszlopok ékítik, Stendahl emlékkövét az író végrendekezése értelmében a következő felírás díszíti: „*Irtam, szerettem, éltem.*”

* **Sziládkyné és Pazar mérnök temetése.** Tegnap két impozáns temetés volt városunkban. Örök nyugalomra helyezték tegnap délelőtt megtört szívű családtagjai és rokonai **Sziládky** Ernőné, ravatala felett ott kesergett a bánatos férj és anyjokat sirató gyermekei. A temetést fényes segédlettel **Grócz** Béla kanonok végezte a Szaniszló-utcai gyászházból. A jó barátok, tisztelők s rokonok szebbnél szebb koszorúkkal fejezték ki mély, őszinte részvétüket, melyek szalagjain a következő feliratok voltak olvashatók:

Bánatos férje — Felejtethetlen jó hőmnek.
Bánatos anya — Szeretett leányomnak.
Szödényi Nándor és neje — Részvétük jeléül.
Szeretett jó édes anyáknak — Imre és Anna.
Felejtethetlen jó rokonnak — A Gáspár-család.

A legjobb testvér és sógornénak — Utolsó üdvözléssel.

Rozslay Géza és családja — Részvéte jeléül.
Utolsó üdvözléssel — Baranyi Béla.

Edes jó mamáknak — Hermina és Ernő.
Szeretett főnöknéknek — Összes munkásai.
Szeretett főnöknéknek — Gyula.

Ugyancsak a tegnapi nap folyamán — délután — helyezték örök nyugalomra **Pazar** László főmérnököt az ág. ev. vallás szertartásai szerint; a temetési aktust **Materny** Imre ág. ev. lelkész végezte. A vasuti építészeti mérnöki kar, a vasuti tisztviselők s az államépítészeti hivatalnokai testületileg jelentek meg a végüstességen.

A koszorúk szalagjainak, melylyel a gyászolók fájdalmaikat nyilvánították, — feliratai a következők voltak:

Felejtethetlen jó urának — Bánatos özvegye.
Pihenj csöndesen a viszontlátásig — Tusi, Dudas, Marga.

Kedves Laczinknak — Erzsé és Dezső.
Második atyáknak — Miklós és Dezső.
Drága jó fiamnak — anyád.

B. h. E. vasut osztálymérnökségének összes alkalmazottai.

Építész mérnöki kar.
Magyar állam v. tisztviselő kara.

* **Az ipartestület havi ülése.** Az ipartestület előjárósága **f. hó 24-én csütörtökön délután 5 órakor** a testületi hivatal helyiségben

rendes havi ülését megtartja, melyen a testület kebeléhez tartozó iparos polgárok mint hallgató-ság részt vehetnek. Tisztelettel maradtam Nagyvárad, 1901. október 22. Bertsey György, ipar-testületi elnök.

TANUGY.

Beiratások az ipariskolában. Az ipariskola téli tanfolyamán a beiratások október hó 26—31-ig eszközöltek s a tanítás november hó 5-én veszi kezdetét. Felhívtnak a t. mester urak, hogy tanonczaikat a megjelölt határidő alatt mulhatlanul beirassák, mert ellenkező esetben a mulasztók az ipar-törvény megfelelő §-a értelmében 40—400 koronáig terjedő pénzbírsággal büntettetnek. *Az ipariskola igazgatósága.*

Igazságszolgáltatás.

Fiatal gyilkosok. A tegnapi esküdt-széki tárgyaláson, melyet *Millye* Gyula elnök pont 9 órakor nyitott meg, szavazó bírák voltak: *Fassie* Pál és *Grám* Sándor. A vádhatóságot dr. Nagy Géza kir. ügyész képviseli, a vádlottakat dr. Adorján Emil és dr. Wawrek Kálmán ügyvédek védik.

Az esküdtbírók sorsolása után a következőleg alakították meg:

Dobó Gyula, Zsigmond Árpád, dr. Tassy Lajos, Kalenda János, Tatár Zoltán, Zigre Miklós, Paczauer József, Markovits Pál, Karakas Károly, Bónyi Adorján, Szemere Bálint, Csávássy Gyula rendes; Nagy F. Lajos, Handl Lajos pótesküdték.

Elővezetettén *Juhos* József és *Biró* Lajos vádlottak, kik f. év május 8-án régi haragosukat, *Szilágyi* Jánost megölték és megölték, holttestét pedig a vasúti sínekre helyezték. — Ezen borzalmas gyilkosságban nagyon sok tanút hallgattak ki, de ezek közül egyetlen egy sem látta az esetet, csak egyik a másikatól hallotta. A vádlottak alhatatosan tagadnak.

A bizonyítási eljárás befejezése után heves vita indult meg a kir. ügyész és a védők között az esküdtökhöz intézendő kérdéseket illetőleg.

Az idő előhaladottsága miatt a tárgyalás folytatását ma reggel 9 órára halasztották. Ma délelőtt kerül a sor a vád- és véd-beszédekre s hihetőleg az ítélethozatalra is.

SZINHÁZ.

HETI MŰSOR.

Csütörtök: Eleven ördög.

Péntek: Coriolanus.

Sombat: Troubadour.

Vasárnap: Kintornás család.

A repülő balett mely Temesvárott nap nap után zsúfolt házak előtt aratja diadalait, szombaton kezd meg vendégszerzését a Szigligeti-színházban. Tekintettel a vidékről érkező tömeges érdeklődésekre az igazgatóság a vasárnap esti előadásán kívül délután is fellépteti a művészársaságot még pedig rendes helyárok mellett.

Az eleven ördög. Konti József nagyhírű operettje, amely annak idejében több mint száz előadást ért meg, ma csütörtökön kerül színre színházunkban. A czimszerepet Ámon Margit játssza, míg a többi szerepek Lányi Edith, Benkő Jolán, Tóvári Anna, Kulinyi Mariska, Erdélyi, Füredi József, Perényi, Krasznay, Bognár és Bérczi kezeiben vannak.

Troubadour. Szombaton, azaz folyó hó 26-án ismétli meg az énekes személyzet Caranó Salvator kitaláló operáját, a Troubadourt a páratlan bérleők egyenes óhajára. A szereposztás a régi.

Szigligeti-Színház.

Folyószám 27.

Idénybérlet 25.

Nagyváradon, csütörtökön, 1901. okt. 24-én

Eleven ördög.

Operette.

S Z E M E L Y E K :

Soubise herceg	— — —	Krasznay Andor
A hercegné	— — —	Tóvári Anna
Tibulle Hugron, báró	— — —	Erdélyi Miklós
Hermine, nővére	— — —	Kulinyi Mariska
Letorier, vicomte	— — —	Ámon Margit
Pomponius, nevelője	— — —	Bérczi Gyula
Grevin, szabó	— — —	Csatár Győző
Marianna, neje	— — —	Lányi Edith
Polgármester	— — —	Bognár János

HELYARAK: Nagypáholy 7 frt. földszinti és első emeleti páholy 6 frt. Másodemeleti páholy 4 forint. Zsolye 1 frt 50 kr. Kőrszék 1 frt 20 kr., Tamlászek 1 frt. Erkélyülés 1-ső sor 60 kr., közép 2-ik sor 50 kr., Erkélyülés oldal 2-ik sor 40 kr. II. emeleti zártszék 30 kr. Földszinti állóhely 50 kr., Diák és katonajegy a földszintre 30 kr. Karzati állóhely 20 kr. Egy szinlap 10 kr.

Kezdeté fél 8 órakor, vége 10 óra után.

Jegyek előre válthatók d. e. 10-től 12 óráig, d. a. 3-tól 5-ig. Esti pénztárnyitás fél 7, vasár- és ünnep. napokon este 6 órakor.

Holnap pénteken, okt. 25-én

CORIO LANUS.

Dráma.

REGÉNY-CSARNOK.

A Polanieczki-család.

Irta: Sienkiewicz Henrik.

II.

Az inas, a ki az előző estén szobájába vezette, reggel ébreszteni jött. Polanieczki szoba érezkedett vele, s a háziszokás után kérdezősködött: vajjon közös-e a reggeli?

— Nem! — felelt az inas. — A kisasszony korán kel, de az ur sokszor délig alszik.

— Tehát fenn van már a kisasszony?

— Igenis. A templomba ment.

— Igaz. El is felejtettem, hogy vasárnap van. S urad nem kíséri el leányát a templomba?

— Nem. Inkább nagymisére szokott menni, míg a kisasszony a reggeli misét látogatja.

— Hát a nap többi részét mivel töltik?

— Mindenki kedve szerint szórakozik. Gatowski ur eljön néha ebédre.

Polanieczki emlékezett Gatowskira. Kővér, mordképű fiu volt, különben iskolatársa, kivel nem egyszer összeverekedett.

— Minden vasárnap eljön? — kérde az inastól.

— Igen. Hétköznap is jár, de leginkább estefelé.

— Kérő! — gondolta Polanieczki.

Néhány pillanat múlva visszatért az inas, jelentve, hogy Plawiczki kérti az urat. Aztán, hosszú folyosón át elvezette a ház tulsó végén levő lakosztály küszöbéig.

Polanieczki első pillanatra sem ismerte Plawiczkit. A férfikor erőteljességben hagyta el, s ma, mint ránczosképű aggot látja viszont. A feketére festett, hegyesre kipodert bajusz hiába igyekezett visszavarázsolni az elmúlt délczag fiatalságot, s a gyanusan fekete hajzat gyér maradékával együtt csak azt árulta el, hogy tulajdonosa nem akar lemondani az élet örömeiről.

Plawiczki tárt karokkal fogadta.

— Stas! Édes gyermekem! Jere, hadd öleljelek keblemre!

S a két keze között fogta a fiatal ember fejét, a keményített fehér mellény alatt ziháló melléhez szorította.

Hosszan, Polanieczki véleménye szerint nagyon hosszan tartotta így átölelve. Majd egy lépést hátrált.

— Hadd nézzelek meg! Akár az anyja! — Az én szegény, kedves Annám!

Plawiczki hangja mintha visszafojtott zokogásba fulna. Ujjainak hegyével törölgette szemét, ahol azonban hiába kutatták volna egyetlen könnyecsepp nyomát.

Aztán meggyőződésteljes hangon folytatta: — Igen, az én kedves Annám élő képmása vagy. Anyád mindig a legjobb, a legpáratlanabb rokon volt!

Polanieczki meglepetten, zavarodottan hallgatta őt.

— Hogyan érzi magát, kedves bátyám? — mondta végre, ezt a megszólítást véve egyedül méltanak a pathetikus jelenet folytatásához.

— Hogyan? Azt hiszem, már nem viszem sokáig. Azért hatott meg úgy, hogy ez életben még egyszer szerény házamnál üdvözölhetelek.

S újból kitérte karjait. A fiatalember keletlen kényszerhelyzetben érezte magát. Fél-szeg, erőltetett mosolyra vonta ajkait. Igaz, hogy anyja a krozeméini földesur első nejeinek rokona s jó barátja volt, de szorosabb kötelék sohasem fűzte őket egymáshoz. Kényelmetlennek, nevetségesnek tűnt föl azért ez az ünnepélyesen fellengző fogadtatás, a melyre éppen nem volt elkészülve.

(Foly. köv.)

TAVIRATOK.

Zivatar a Reichsrathban.

Bécs, okt. 23. (Saj. tud. táv.) Mint tudósítónk jelenti, a mai nap akarta *Stranszky* ifju cseh képviselő beadott indítványát megokolni. Erre botrány keletkezett Wolf, Steiner, Schalk nagynémetek ordítani és a parlamenthez nem illő módon kezdték viselkedni. Wolf a többek között így rivalt reá:

— Zsidó! Maga akarja a csehek érdekeit képviselni? A legutolsó zsidót is többre becsüljük mint magát.

— Le a gazemberrel, ordították mind lázasan.

Stranszky: A zsidók támogatása nélkül hol volnának magok?

Stein: Maga a legutálatosabb ficzko. Az elnök erre rendreutasítja őket, de ez nem használ semmit.

Stein így kiált az elnöknek:

— Nagyon sajnálom édes Elnök ur, hogy nem osztozik izlésemben.

Wolf: Bizony *Stranszky* a legutálatosabb zsidó a világon.

Stranszky úgy véli a tüntetések és inzultusok elejét venni, ha halkan beszél de mindhiába.

Wolf oda kiált: Beszélj már kutya zsidó!

Stranszky még halkabban fejtegeti elveit.

Nagynémetek: Hazudsz zsidó, aljas vagy mint az utcái lányok által kitarított semmiházi.

Stranszky nem képes beszédjét az irtozatos zaj miatt befejezni, kéri hogy azt holnap mondhasa el erre az elnöki engedély megadatik. (Óriási zaj, káromlás.)

Tengeri haderő Samarban.

Washington, okt. 23. Long tengerészeti államtitkár a most Cavitében időző Bodjer ellentenger-nagytól a következő táviratot kapta: Samar-szigetén fölkelés van. A New-York pánczélos-

hajó ma 300 katonával Capaloganba indult. Majdnem az egész tengeri haderőt Samarban vonják össze. (M. T. I.)

Körber nyilatkozata.

Bécs, okt. 23. A Neue Freie Presse szerint Körber miniszterelnök tegnap több képviselő előtt kijelentette, hogy a hivatalnokok politikai jogainak gyakorlása tárgyában a tartományi főnökökhöz semmiféle rendeletet sem intézett. A belügyminiszteriumból sem emlékeztettek a Kielmansegg-féle hivatalnoki rendeletre. (M. T. I.)

Aranyban fizetendő adó.

Madrid, okt. 23. Villeverde állást foglal ama rendelet ellen, a melylyel a külföldi társaságok vagyonára aranyban fizetendő adót róttak ki. A kormánynak nincsen joga valamely adónak a fizetését olyan pénznemben előírni, a minő Spanyolországban nincsen. A pénzügyminiszter azt válaszolja, hogy e szóban forgó rendelet korrekt és törvényes. Az állami kormányzat jogosítva van ilyen adót kiróni. (M. T. I.)

A búr háború.

London, okt. 23. Bullernek e hó 10-én tartott beszédére való tekintettel, a melyben a lapok bizonyos támadásaira élénken válaszolt, Bullert az Aldershotban állomásozó első hadtest parancsnokságától felmentették és diszponibilitásba helyezték. Utódjául French tábornokot nevezték ki, a kit most várnak vissza Dél-Afrikából. Hildyard tábornok átveszi a parancsnokságot Aldershotban. (M. T. I.)

Az anarkista-törvény.

Páris, okt. 22. A kamara 402 szóval 132 szavazat ellenében elvetette Virianinak az anarkista-törvény eltörlésére vonatkozó indítványát. (M. T. I.)

KOZGAZDASAG.

Kamarai teljes ülés.

A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara tegnap, szerdán tartotta az új ciklusban első teljes ülését.

Ünnepies alkalom volt ez, mert a kamara új elnöke ezuttal foglalta el székét s tartotta meg programmbeszédét, a mely nem csak viszszaállítást, de valóságos tanulmány a magyar ipar és kereskedelem történetéből.

Az érdekes tanulmányt lapunk más helyén teljes szövegében közöljük.

A teljes ülés lefolyása a következő volt:

Huzella Gyula elnökölt; a tagok nagy számmal voltak jelen.

Az elnök megnyitó beszéde elején köszönetét fejezte ki megválasztásáért. Szép szavakban méltatja a volt elnök és titkár érdemeit, a melynek a kamara sikeres működését köszönhetjük. Felemlítette, hogy **Szterényi József** miniszteri tanácsos egy alkalommal gratulált, hogy olyan kiváló, munkás, nagytehetségű titkára van a nagyvárad kamarának, mint dr. **Sarkadi Lajos**.

Ezután felolvasta **Huzella Gyula** elnök programját.

Az éljenzéssel és tapsal kísért programmbeszédet dr. **Sarkadi Lajos** titkár indítványára teljes szövegében közli a jegyzőkönyvben.

Felolvastattak az elnöki közlések, a melyek felelelik az időközben keletkezett s a kamarát érdeklő miniszteri rendeleteket s egyéb intézkedéseket. Az elnök közlései közül különösen figyelemre méltók a következők: a tőzsde-

bér és tőzsdeadó eltörlése (Pl) iránti kérelmét a kamarának a jelenlegi adórendszer mellett nem teljesítheti a miniszter. A párisi világi kiállítás m. kir. kormánybiztossága köszönetet mondott a kamarának a kiállítás érdekében kifejtett buzgalmaért. — Felsorolja az elnök azon állami kedvezményeket, a melyeket a kamara közreműködésével egyes nagyvárad és biharmegyei iparosok és gyárosoknak nyújtott a miniszter. Ezek a következők: **Friss Zsigmond** dombor papírgyára részére a törvényben meghatározott állami kedvezményeken kívül 5 évig éenkint 3000 korona támogatást; **Beck Mór** érmihályfalvai czérnagára részére a törvényszerű állami kedvezményeken kívül két gép, — **Kozma Mária** vas-kóhi állami tanítónőnek négy darab szövőszék, — **Gödény Sándor** és **Kovács Kálmán** nagyvárad asztalos iparosoknak különféle munkagépek, **Cser János** és **Orbán Ferencz** nagyvárad csizmadia iparosoknak két gép; **Ferenczy Dénesné** belényesi lakosnak egy szövőgép államköltségen leendő beszerzését; **Vajna Béla** nagyvárad esztergályosnak munkagépek és nyersanyagok államköltségen való beszerzését engedélyezte a miniszter, — végül tudomására adta az elnök a teljes ülésnek, hogy **Huzella Gyula** kamarai elnök, **Reismann Mór** és **Bertsey György** kamarai alelnökök választását a miniszter megerősítette. Tudomásul vették.

A titkárnak a kamarai iroda ügyforgalmáról és a pénztárnok jelentését a kiadás és bevételről, tudomásul vették.

Miniszteri leiratok.

A kereskedelmi miniszter a kamara 1900-évi zárszámadását és a nyugdíjalap számadását jóváhagyta, azzal, hogy az »Erzsébet« alapítvány összege a vagyonmérlegben terhelő tételeként vételessék fel. Kapcsolatosan előterjesztette a titkár az »Erzsébet« alapítvány szabályzat-tervezetét, a mely intézkedik az alapítvány kezeléséről, s az alapnak a felét a Nagyvárad Ipartestületi Hitelszövetkezet üzletrészeiben rendeli elhelyezni.

Elfogadták.

A miniszter felhívta a kamarát, hogy a honvédség lábbeli szükségletének a hazai kisiparosok közt leendő elosztásánál ügyeljen arra, hogy egy és ugyanazon iparos több állandó vagy alkalmi szövetkezetben ne forduljon elő s a szállításban résztvevők névsorát mindenkor tüntesse fel a kamara.

Tudomásul vették.

A tisztviselők korpótléka.

A kamara elnöksége teljes elismeréssel méltányolva a kamarai alkalmazottak működését s figyelembe véve, hogy a kamarai tisztviselők fokozatos előléptetése ki van zárva, előterjesztést tett az ötödéves korpótlék rendszeresítése iránt. A javaslat szerint a korpótlék a tőzsdefizetés 10%-ában állapíthatnák meg, öt egymást követő 5—5 évi ciklussal. Az eddig eltelt 10 év után 1902. január elsején két ötödéves korpótlék lép életbe.

Elfogadták.

A jövő évi költségvetés.

A kamara 1902. évi költségelirányzatában a bevételek 22775 koronával, a kiadások pedig 22742 koronával szerepelnek. Az eddigi költségvetésektől lényegesebb eltérés egyetlen rovatánál sincs.

A költségvetést elfogadták.

Az öt éves ciklus leteltével a pénztárnok megbízatása lejárván, **Steiner M. Albert** az eddigi pénztárnokot **Laszky Armin** ajánlja.

Ternyei Antal elvi szempontból kívánná, hogy most az iparosok közül választanak a pénztárnokot.

Milibák József **Ováry Lajost** ajánlja, míg ifj. **Moskovits Mór** **Rendes Vilmost** kéri megválasztani.

Bertsey György az eddigi pénztárnokot kéri megválasztani.

Laszky Armin választották meg pénztárnokká.

A kamara ujjaalakítása alkalmából megalkították a következő bizottságokat:

Czégjegyzést ellenőrző bizottság: **Frankl Lázár**, **Farkas Izidor**, **Mihelyi Pál**, **Markbreit Sándor**, **Schwartz Antal**, **Steiner M. Albert**, **Weintraub Mór**, **Ternyei Antal**, **Berger Dávid**, **Rosenfeld Géza**, **Bodnár János**, **Czegléd Jermiás**, **Havassy Zsigmond**, **Hillinger Miksa**, **Milibák József**, ifj. **Moskovits Mór**, **Rendes Vilmos**, ifj. **Rimanóczy Kálmán**, **Stettner István**, **Lipeczky Gyula**.

Számvizsgálók: **Markbreit Sándor**, **Rozsly Géza**, **Steiner M. Albert**.

Fegyelmi bizottság: **Dr. Hoványi Géza**, **Farkas Izidor**, **Diósi Lajos**, **Ováry Lajos**, **Rendes Vilmos**.

Nyugdíjbizottság: **Bognár Sándor**, **Markbreit Sándor**.

Az 1901. évben Biharvármegye közigazgatási bizottsága mellett működő ipartanácsba a kamara részéről **Bertsey György**, ifj. **Cser János** rendes, — **Schwartz Antal**, **Voszka Ferencz** póttagoknak; Nagyvárad városhoz **Jankó József**, **Ováry Lajos** rendes, **Bognár Sándor**, **Széles Lajos** póttagoknak küldettek ki.

Levelező tagokká választották: az eddigiéket újból: **Bittó Sándor**, **Bobula János**, dr. **Berkovits Ferencz**, **Hlatky Endre**, dr. **Horváth János**, **Gelléri Mór**, **Edvi-Ilés László**, **Kormos Alfréd**; újak: dr. **Fodor Gyula**, dr. **Radó Ignác**, **Weisz Gábor**, **Várad Mór**, dr. **Leichtmann Lipót**.

A kereskedelmi és iparosztályok javaslatai.

Ezután a kereskedelmi és iparosztály jegyzőkönyvei alapján az osztályok javaslatai felett határoztak.

Nagyszalonta község házalási szabályrendelet tervezetét jóváhagyó véleményezésére ajánlja mindkét osztály.

Tudomásul vették.

A gróf **Stubenberg József** tulajdonában levő Érhíd vámdíjszabályzatának kérdéséből kifolyólag az osztályok javasolják, miként a teljes ülés a hídnek Biharvármegye tulajdonába vételét s a szabad forgalom biztosítását véleményezze, mert a tervezett mostani magas vámdíjtelek sem fedezik az építési költség kamatait s így azok emelése elkerülhetetlen.

A megrendelések gyűjtésének korlátozása tárgyában javasolja a kereskedelmi osztály a teljes ülésnek, hogy az egyes ipartestületek és társkamarak beadványai felett térjen napirendre, továbbá javasolja a miniszternek, hogy a megrendelés gyűjtés szabadságát magánosoknál is az acetylén, légszesz, villany és általában minden egyéb világítási berendezésekre terjessze ki. Véleményes jelentésének megtétele előtt hallgassa meg az elnökség az érdekelteket, vajjon a keimefestő ipart egyedül a miskolci kamara területén sújtja-e a törvény betűszerinti sérelme.

Elfogadták.

A nagyvárad kiskereskedők társulata kérte a kamarát, hogy írjon fel a miniszterhez az iránt, mikép a **borhamisítás** miatt elítélt kereskedőktől csak az esetben vonják el az italmérési engedélyt, ha az illető bűnössége és rosszhiszeműsége kétségtelenül igazolva van. — A kereskedelmi osztály a kérelemnek megfelelő felterjesztést intézését javasolja olyképpen, hogy a felterjesztést pártolás végett a kamarának is küldje meg a kamara elnöksége.

Elfogadták.

Még néhány apróbb ügy elintézése után a teljes ülés véget ért.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése

— A Tiszántul eredeti távirata. —

Határók.

	Budapest, okt. 23.
Buza októberre	7.84
Buza áprilisra	8.80
Tengeri	5.14
Rozs okt.	6.69
Zab ápr.	6.98
Kaposzta, repesz, aug.	—

Értéktőzsde

	Budapest, okt. 23.
Osztrák hitel	625.50
Magyar hitel	629.50
Államvasut.	624.50
Rimanmúranyi	416. —

Magyar jelzalog	—	—	—	—	488.—
Salgótarjáni	—	—	—	—	—
Wagon-kölcsön	—	—	—	—	—

Hivatalos Árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1901. okt. 23-án.

Magyar aranyárjádék 4%	—	—	—	—	118 60
Magyar koronajárjádék	—	—	—	—	92 75
Magyar vasúti kölcsön aranyban 2 1/2%	—	—	—	—	121 25
Magyar vasúti kölcsön ezüstben 2 1/2%	—	—	—	—	100 15
Magyar keleti vasúti államkötvény 1878-ból	—	—	—	—	119.—
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	—	—	—	—	92 85
Italmérségi jog megváltási kötvény	—	—	—	—	99 75
Horvát-szlavónföldtehermentesítési kötvény	—	—	—	—	93 50
Magyar nyerevény-sorsjegy-kölcsön	—	—	—	—	177 50
Tiszszabályozás szept. sorsjegyek kölcsön	—	—	—	—	144.—
Osztrák járadékpapírban	—	—	—	—	98 20
Osztrák járadék ezüstben	—	—	—	—	98 05
Osztrák járadék aranyban	—	—	—	—	118 90
Osztrák korona járadék	—	—	—	—	95 25
Osztrák államsorsjegyek	—	—	—	—	138 50
Osztrák magyar bank részvény	—	—	—	—	16 80
Magyar hitelbankrészvény	—	—	—	—	631.—
Osztrák hitelintézet részvény	—	—	—	—	619.—
Párisi vista	—	—	—	—	—
20 frankos arany (Napoleon-ar)	—	—	—	—	19.02
Németbirodalmi márka	—	—	—	—	—
London vista	—	—	—	—	—
20 márkás arany	—	—	—	—	23.45

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Van szerencsénk a n. érdemű közönség szíves tudomására adni, hogy az alant jegyzett cikkek árait mélyen leszállítottuk és

teljesen kiárusítjuk

u. m. Színes selyem kelmék, nyári női ruha szövetek, mosó zefir, batiszt, angol vászon és fehér batisztok.

Szövött áru kesztyűk, gyermek- és fiú tricó ing, nadrág, netz ingek.

Tenis flanel és satin ingek, övek, sapkák és egyéb idény cikkeket.

Az összes raktáron levő napernyőket, blousokat és női fűzőket

minden elfogadható árban eladjuk.

Tisztelettel

Kunz József és társa cég,

Nagyvárad, Szt. László-tér.

146-94--0

Amerikát — Nagyváradon

**Fillérből lesz a korona,
ez a jelszava az**

**Amerikai áruháznak, Fő-utca,
Bazár-épület.**

A bekövetkező őszi saisonra üzletünket újból megnagyobbítottuk és pedig dus választékot tartunk a legutolsó divatu női ruha-szövetek, casán, posztó, barchet és flanel kelmékből.

A legolcsóbb árban kaphatók:

Vászon, chiffon, kanavász, kretón, szőnyeg, ágygarnitúrák, posztó és berliner kendők, blous és disztó selyem kelmék és mindennemű rövidáru cikkek.

Még eddig nem létezett olcsó árban adunk el:

Női, férfi és gyermek téli alsó ingeket és kis öltönyöket, berliner sapkákat, rekliket és fejkötőket, férfi kemény elejű és puha elejű ingeket, kézelőt és gallérokat.

Igen nagy raktárt tartunk

kész női blousokban és női alsósoknyákban, jutányos árak mellett készítünk mérték után női blousokat és aljakat bármilyen anyagból, ugyisint paplanokat a legrövidebb idő alatt.

193-11-20

Tömeges látogatást kér

Amerikai áruház, Fő-utca, Bazár-(színházi)-épület.

a hol minden olcsó, semmi sem drága.

VASUTI MENETREND.

Érvényes 1901. évi október 1-től.

Budapest—Nagyvárad—Kolozsvar.							Kolozsvar—Nagyvárad—Budapest.							Püspök-Ladány—Debreczen—Ermihályfalva.						
	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	V. v.		V. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.		Sz. v.	Sz. v.	Gy. v.	Gy. v.	Sz. v.	V. v.
Budapest ind.	6 50	8 30	2 —	5 45	9 15	—	Kolozsvar ind.	—	5 23	7 —	12 32	6 13	11 01	P.-Ladány ind.	4 —	1 24	5 35	10 53	2 29	6 08
Rákos	7 02	8 51	2 13	6 06	9 28	—	Jegenye	—	—	7 59	1 14	7 16	—	Debreczen	5 10	2 56	6 46	11 44	3 56	7 41
Ujszász	8 28	10 59	3 36	8 40	10 56	—	B.-Hunyad	—	6 40	8 37	1 44	7 54	12 20	Ermihályfalva ér.	6 36	3 57	7 29	1 —	4 58	9 13
Szolnok	—	11 31	3 59	9 27	11 19	—	Csucsá	3 25	7 09	9 19	2 15	8 37	12 52	Ermihályfalva—Debreczen—Püspök-Ladány.						
Szajol	9 21	11 50	4 12	9 46	11 33	—	Rév	5 26	7 47	10 08	3 01	9 32	1 34							
P.-Ladány	10 43	2 —	5 28	11 53	12 55	4 54	Élesd	5 54	7 59	10 25	3 15	9 49	1 48							
Báránd	—	2 12	—	12 07	—	5 11	Mező-Telegd	6 21	8 11	10 42	3 28	10 07	2 01							
Sáp	—	2 27	5 48	12 24	—	5 32	F.-Vásárhely	6 49	—	11 01	—	10 27	—	Ermihályfalva ind.	6 17	11 17	3 14	5 27	9 14	8 02
B.-Ujfalu	11 18	2 47	6 03	12 46	1 33	5 58	Várad-Velence	7 02	8 32	11 10	—	10 37	2 25	Debreczen	7 32	12 36	4 16	8 10	10 27	9 01
M.-Peterd	—	3 —	—	1 —	—	6 15	Nagyvárad ér.	7 11	8 38	11 17	3 57	10 44	2 31	P.-Ladány ér.	1 28	1 45	5 03	9 43	11 28	9 48
M.-Feresztés	—	3 12	—	1 14	—	6 31	Nagyvárad ind.	2 22	8 43	11 36	4 10	11 04	2 38	Debreczen—Nagy-Léta—						
Bors	—	3 25	—	1 28	—	6 50	Püspöki	2 36	8 52	11 47	—	11 14	—	Vértés.						
Püspöki	11 48	3 32	—	1 36	—	7 02	Bors	2 47	—	11 54	—	11 22	—	Vértés—Debreczen—						
Nagyvárad ér.	11 56	3 42	6 39	1 48	2 11	7 16	Mező-keresztés	3 12	—	12 05	—	11 37	—	Nagy-Léta						
Nagyvárad ind.	12 16	3 58	6 46	2 06	2 18	12 25	Mező-Peterd	3 30	—	12 17	—	11 50	—							
V.-Velence	—	4 05	—	2 30	2 25	12 32	B.-Ujfalu	4 07	9 23	12 29	4 50	12 05	3 18	Debreczen i.	9 35	4 31	Nagy-Léta-	5 25	1 05	—
F.-Vásárhely	—	4 16	—	2 41	—	12 45	Sáp	4 39	9 38	12 47	—	12 25	—	Sáránd	10 18	5 16	Vértés ind.	—	—	—
M.-Telegd	12 48	4 38	7 15	3 03	2 50	1 12	Báránd	5 01	—	1 01	—	12 41	—	H.-Bagos	10 28	5 26	M.-Pályi	5 47	1 30	—
Élesd	1 02	4 56	7 28	3 21	3 04	1 37	P.-Ladány	5 17	10 06	1 34	5 40	1 19	4 03	H.-Pályi	10 45	5 48	H.-Pályi	6 03	1 48	—
Rév	1 26	5 20	7 50	3 45	3 26	2 10	Szajol	—	11 21	3 08	6 59	3 04	5 19	M.-Pályi	10 57	5 59	H.-Bagos	6 18	2 05	—
Csucsá	2 16	6 31	8 37	4 52	4 16	3 49	Szolnok	—	11 44	3 35	7 32	3 37	5 39	N.-Léta-	—	—	Sáránd	6 40	2 29	—
B.-Hunyad	2 49	7 16	9 08	5 32	4 52	4 48	Ujszász	—	12 03	3 58	7 50	4 05	5 58	Vértés ér.	11 16	6 18	Debreczen é.	7 18	3 13	—
Jegenye	3 15	7 49	9 33	6 01	—	5 34	Rákos	—	1 37	6 03	9 28	6 52	7 38	Sáránd—Derecske.						
Kolozsvar ér.	3 50	8 33	10 08	6 59	5 55	7 04	Budapest ér.	—	1 50	6 20	9 40	7 10	7 50	Derecske—Sáránd.						
														Sáránd ind.	10 33	5 26	Derecske ind.	6 00	1 49	—
														Derecske ér.	10 42	5 45	Sáránd ér.	6 20	2 09	—

Nyomatott a Szent László-nyomdában Nagyváradon.